

K vyloučení soudců z projednávání a rozhodnutí ve věci v civilním řízení

Zákon 99/1963 Sb., občanský soudní řád upravuje v ustanovení § 14 a násl. možnost vyloučení soudce z projednávání a rozhodnutí ve věci. V této možnosti se odráží především výsledek poměřování mezi několika zaručenými lidskými právy, kdy na jedné straně může dojít k odnětí věci zákonem stanovenému soudci a naproti tomu stojí možnost domáhat se svého práva u nezávislého a nestranného soudu. Snaha o rovnováhu mezi těmito zásadami má za cíl zachování zastřešujícího a ústavně zaručeného práva na spravedlivý proces.

Dle shora zmíněného ustanovení § 14 jsou „soudci a přisedící vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je tu důvod pochybovat o jejich nepodjatosti“. Při prvotní interpretaci ustanovení se může zdát, že pokud má některý z účastníků důvod pochybovat o nepodjatosti soudce, resp. postačí, že by soudce podjatý být mohl, jednoduše dojde k jeho vyloučení. Tento názor zaujal Ústavní soud ve svém nálezu z roku 1996[1], ve kterém bylo judikováno, že k vyloučení soudce z projednávání a rozhodování ve věci nedochází pouze pro jejich skutečně prokázanou podjatost, ale již tehdy, jestliže lze mít o jejich nepodjatosti pochybnost.

Postupně ale docházelo k odklonu od výše zmíněného výkladu. V roce 1999 Ústavní soud judikoval[2], že možnost vyloučení soudce z důvodu podjatosti je třeba chápat jako výjimku z principu zákonného soudce, a proto platí, že není-li prokázán opak, je soudce považován za nestranného.

Později byla po vzoru Evropského soudu pro Lidská práva judikaturou nastolena praxe nahlížení na nestrannost soudců v rovině dvou aspektů - subjektivního a objektivního. Subjektivní hledisko účastníků řízení, případně soudců samotných je podnětem pro rozhodování o eventuální podjatosti, avšak rozhodování o této otázce se musí dít výlučně na základě hlediska objektivního[3], tzn. na základě okolností, které nejen z pohledu stěžovatele ale zcela objektivně zavádají pochybnost o nestrannosti soudce. Z hlediska subjektivního bude pak dle odborné literatury nestranný takový soudce, který je „podle svého vědomí a svědomí nezávislý na projednávané věci a stranách sporu v tom smyslu, že je vůči nim neutrální, že vůči nim nemá předsudky, sympatie ani antipatie, že strany sporu jsou v jeho očích zcela rovné, že žádná z nich nemá v jeho očích apriorně žádnou výhodu ani nevýhodu, přednost ani nedostatek, že k právnímu vztahu, který řeší, nezískal vztah ještě před tím, než mu byla věc svěřena k rozhodnutí“[4], kdežto z objektivního hlediska bude nestranný soudce, který v rámci vedeného řízení postupuje tak, že nevznikají žádné pochybnosti o jeho vztahu k případu.

Při posuzování nestrannosti v případech, kdy soudce může mít určitý vztah k věci (a ve značném množství případů lze určitý vztah dohledat) nebo k účastníkům řízení, proto musí být předmětem zkoumání především skutečnost, zda existující vztah soudce k dané věci na výsledku řízení projeví, či

nikoliv. Nelze připustit vyloučení soudce z projednávání a rozhodování ve věci preventivně, aniž by došlo k porušení práva na spravedlivý proces v řízení. Pouhá existence určitého vztahu takové porušení nezakládá.

V současné době se námitky účastníků o vyloučení soudce příliš často s úspěchem nesetkávají a otázkou zůstává, do jaké míry je vůbec možné i při rozhodování o vyloučení soudce postupovat objektivně. Podklady, ze kterých se vychází, jsou často skutečnosti, které uvádí účastníci řízení či vyjádření (ať už přímá či nepřímá - implikovaná v rozhodnutích kupříkladu procesního charakteru) samotného soudce. Je přitom prakticky vyloučené, aby byl s jistotou zjištěn skutečný vnitřní, subjektivní postoj soudce k dané věci. Podle rozhodovací praxe soudů však taková „nekvalifikovaná“ vyjádření nemohou vést k jeho vyloučení a je třeba, aby podjatost byla opřena o faktické skutkové okolnosti.

Jedním z možných řešení aktuální situace by mohlo být zakotvení legální definice nestrannosti nebo stanovení konkrétních kritérií, ve kterých případech soudce nestranným je či není. Za současného stavu určité typické aspekty dovozujeme z judikatury. Pochopitelně vždy musí být zohledněny specifické rysy daných případů, ale obecně lze říci, že nejčastěji pochybnosti o nestrannosti vyvolávají situace, kdy vztah mezi soudcem a některým účastníkem překročí běžný profesionální rámec a stanou se osobními (zejména přátelskými či nepřátelskými)[5], dále pokud soudce získá poznatky relevantní k dané věci mimoprocením způsobem, nebo dojde-li k nevhodnému jednání soudce s účastníky řízení či nekorektnímu vystupování vůči nim v průběhu řízení.

Všichni soudci nahlíží na každý případ prostřednictvím svých individuálních atributů; mají své vlastní názory, morální hodnoty, postoje i přesvědčení. Ze subjektivního hlediska lze poukázat na obtíže soudů při deklarování podjatosti - dochází k tomu, jak již bylo řečeno, velmi výjimečně. Nestrannost má proto svůj původ především v osobě soudce, jeho vědomí a svědomí. Závěrem proto nezbyvá než ztotožnit se s názorem odborníků, že největší zárukou nestrannosti by měl být soudce sám[6].

Mgr. Vít Kučera

[CÍSAŘ, ČEŠKA, SMUTNÝ s.r.o.](#)

advokátní kancelář

CITY TOWER

Hvězdova 1716/2b

140 78 Praha 4 Pankrác

Tel.: +420 224 827 884

Fax: +420 224 827 879

e-mail: ak@akccs.cz

-
- [1] Nález Ústavního soudu, sp. zn. I. ÚS 167/94 ze dne 27. 11. 1996
[2] Usnesení Ústavního soudu, sp. zn. II. ÚS 317/99 ze dne 12. 6. 2001
[3] Nález Ústavního soudu, sp. zn. II. ÚS 105/01 ze dne 3. 7. 2001
[4] MOKRÝ, A.: Nezávislost a nestrannost soudce - vzájemná souvislost a podmíněnost pojmu, Právní praxe č. 7/1994, str. 409 a násl.
[5] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 22 Nd 283/2013
[6] KLÍMA, Karel. Komentář k Ústavě a Listině. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 626 s. ISBN 978-80-7380-140-3.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [DEAL MONITOR](#)
- [Kamerové systémy ve školách podle doporučení Úřadu pro ochranu osobních údajů: Jen chtít nestačí](#)
- [Získání přechodného pobytu pro rodinného příslušníka občana EU: Kompletní průvodce procesem s praktickými radami](#)
- [Agilní vývoj software - specifika smluvních podmínek](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Exekuce pod taktovkou státu - znovu a hůře?](#)
- [10 ChatGPT promptů, které zvýší produktivitu vaší asistentky](#)
- [K významnému životnímu jubileu prof. Petra Hajna](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Makroekonomický výhled pro Českou republiku 2025: Rok výzev i přizpůsobení](#)